

Kristina Stiković¹

UDC 159.923.5

159.947.3

Originalan naučni rad

Primljen: 18. 12. 2018.

Prihvaćen: 27. 01. 2019.

RELACIJE ASERTIVNOSTI I PERFEKCIONIZMA

REZIME: Cilj ovog rada bio je da se ispita da li postoji povezanost asertivnosti i perfekcionizma i da li postoje polne razlike u izražavanju asertivnosti i perfekcionizma. Istraživanje je sprovedeno na 201 ispitaniku starosti od 20 do 50 godina. Upitnik za merenje asertivnosti (Tovilović, Okanović i Krstić, 2009) sastoji se od 27 ajtema, koji mere stepen izraženosti asertivnosti: Izrazito nisko izražena asertivnost, Nisko izražena asertivnost, Prosečno izražena asertivnost, Visoko izražena asertivnost, Izrazito visoko izražena asertivnost. Upitnik za merenje perfekcionizma (Perfectionism Inventory, PI; Hill, Huelsman, Furr, Kibler, Vicente & Kennedy, 2004) sastoji se od 59 ajtema razvrstanih u osam dimenzija za merenje perfekcionizma: Zabrinutost zbog grešaka (Concern over Mistakes), Visoki standardi za druge (High Standards for Others), Potreba za odobravanjem (Need for Approval), Organizacija (Organization), Percepcija roditeljskih očekivanja (Perceived Parental Pressure), Planiranje (Planfulness), Preispitivanje ili ruminacija (Rumination), Besprekornost ili težnja ka savršenosti (Striving for excellence). Rezultati istraživanja su pokazali da postoji značajna i negativna korelacija između asertivnosti i ukupnog skora na skali perfekcionizma ($r=-.28$, $p<.01$). Dalje, asertivnost je u negativnoj i značajnoj korelaciji sa sledećim dimenzijama perfekcionizma: zabrinutost zbog grešaka ($r=-.49$, $p<.01$), potreba za odobravanjem ($r=-.53$, $p<.01$), negativan stav i razmišljanje ($r=-.42$, $p<.01$), dok sa organizacijom korelira pozitivno ($r=.29$, $p<.01$). Kada su u pitanju polne razlike, muškarci imaju izraženiju zabrinutost zbog grešaka ($t=2.47$, $p<.05$), a žene organizaciju ($t=3.44$, $p<.01$).

KLJUČNE REČI: asertivnost, perfekcionizam, pol

---

¹ Fakultet za pravne i poslovne studije dr Lazar Vrkić, Novi Sad, Kristina.stikovic@gmail.com

1. Uvodna razmatranja

Interpersonalne veštine predstavljaju jedan od veoma važnih faktora uspeha u životu i osećanja blagostanja. Jedna od tih veština jeste asertivnost i ona se odnosi na niz ponašanja i karakteristika, kao što su: spremnost osobe da potvrdi ili zaštiti svoje pravo; spremnost da izrazi nešto sa samopouzdanjem a da pritom ne uvredi sagovornika. Da li će pojedinac biti asertivan ili ne, kako istraživanja pokazuju, može zavistiti i od osobina ličnosti. Osobina čiji odnos sa asertivnošću nije dovoljno ispitan jeste perfekcionizam. S jedne strane, osobe sa visokim perfekcionizmom imaju visoke zahteve i zbog toga se mogu snažnije boriti za njih, ali ih, s druge strane, upravo ti visoki zahtevi mogu činiti neosetljivim prema sagovornicima, ali i plašljivim u socijalnim odnosima usled straha od greške.

2. Asertivnost

Asertivnost (eng. *assertiveness*) označava upornost, samosvesnost, samouverenost i samopouzdanje osobe. Asertivnost se, međutim, ne može najadekvatnije prevesti na naš jezik, te se često u literaturi pronalazi u izvornom obliku. Asertivni tip komunikacije podrazumeva zauzimanje za lična prava i izražavanje misli, osećanja i stavova na direktan, iskren, umeren i adekvatan način, uz poštovanje drugih ljudi (Lauge & Jakubowski, 1976; Field, 2004; Ikiz, 2011; prema Alinčić, 2013). Asertivnost obuhvata dve vrste uvažavanja: uvažavanje sebe u vidu izražavanja svojih potreba i želja, ali uz istovremeno uvažavanje potreba i želja drugih osoba.

Istorija proučavanja i pregled različitih konceptualizacija asertivnosti ovaj pojam pojašnjavaju u kontekstu dva kvalitativno drugačija oblika socijalnog ponašanja – neasertivnog (pasivnog, defanzivnog, submisivnog) i agresivnog (Tovilović, 2005). Asertivni tip komunikacije potrebno je razlikovati od drugih stilova komunikacije.

Asertivnost je multidimenzionalni konstrukt koji je uslovljen ne samo personalnim i situacionim karakteristikama, nego i kulturalnim normama i vrednostima društva. S jedne strane, asertivnost se odnosi na prisustvo interpersonalnih veština (Bruch, Kaflowitz & Berger,

1988), dok, s druge strane, asertivnosti doprinosi i sklop kognicija, afekata i ponašanja osobe u konkretnoj situaciji (Vagos & Pereira, 2010; prema Alinčić, 2013).

3. Elementi i tehnike asertivnog ponašanja

Asertivnost je oblik ponašanja koji se određuje kao borba za lična prava i izražavanje mišljenja na ravnopravan način, bez osećanja straha i krivice (Zarevski & Mamula, 1998). Na osnovu navedenih odlika asertivnosti, izdvojeni su sledeći neizostavni elementi asertivnog ponašanja:

- *Jasno izražavanje ponašanja koje nam smeta* – asertivnost omogućava da osoba uspostavi balans između svojih i tuđih potreba. Ukoliko se obezvređuju ili visoko vrednuju potrebe drugih u odnosu na vlastite narušava se kvalitet interakcije sa socijalnim okruženjem. Jasno izražavanje ponašanja koje nam smeta jeste prvi korak u zajedničkom i aktivnom pronalasku adekvatnog rešenja;
- *Objašnjavanje razloga zbog kojeg nam to ponašanje smeta* – izražavanjem vlastitog mišljenja, osećanja ili posledica određenog ponašanja koje nam smeta pozivamo na empatiju i time bliže predočavamo problem;
- *Jasno formulisanje i izražavanje našeg zahteva* – kada je problem jasno definisan potrebno je predložiti i moguće rešenje. U slučaju da istaknemo problem, ali bez konstruktivnog predloga za rešenje, naš stav se može protumačiti kao agresivan. Izražavanjem mogućeg rešenja zapravo smo u prilici da zadovoljimo lične potrebe ne odbacujući potrebe drugih.

U situacijama kada se upućuje prigovor (Bojanić, 2010), ističu se određene smernice koje su svojstvene asertivnom tipu komunikacije: 1) usmerite prigovor na ponašanja, a ne na ličnost; 2) budite precizni – navedite koje je to ponašanje; 3) recite šta želite, a šta ne želite (*ja* poruke); 4) recite to neposredno nakon ponašanja; 5) recite to u četiri oka (pohvalite pred drugima, kritikujte nasamo).

U istraživanju koje je rađeno na teritoriji Srbije (Tovilović, 2005), dobijeni su značajni podaci kojima se ističe pozitivan efekat

tretmana asertivnog treninga. Kod strukturiranog trening-programa asertivnosti kod učesnika je ustanovljeno da u značajno manjoj meri ispoljavaju teškoće pri traženju usluge od druge osobe, odbijanju neopravdanog zahteva, iskazivanju nesaglasnosti sa drugom osobom, konverzaciji, kada izražavaju lično mišljenje, daju i prihvataju pohvalu, upućuju i primaju kritiku i pri održavanju kontakta pogledom u socijalnoj situaciji (Tovilović, 2005).

4. Perfekcionizam

Perfekcionizam je osobina ličnosti koju karakteriše težnja za besprekornošću, poštovanje previsokih standarda, preterano kritično samovrednovanje i zabrinutost u pogledu procena od strane drugih (Stoeber & Childs, 2010; Frost, Marten, Lahart, & Rosenblate, 1990). Perfekcionista se često opisuju kao pesimistične osobe sklone preterivanju i prevelikoj samokritičnosti (Slaney, Rice & Ashby, 2002).

Perfekcionizam u jednom životnom domenu ne podrazumeva nužno perfekcionizam i u drugim životnim segmentima, sem u slučaju ekstremnih perfekcionista koji žele biti savršeni u svakom segmentu života (Stoeber, & Stoeber, 2009).

Perfekcionizam, u najširem smislu, označava težnju ka savršenstvu. Opisuje osobu koja je zadovoljna jedino s najvišim standardima. Potiče od latinske reči *perficere* što znači ostvariti, dovršiti. Popularna klasifikacija perfekcionista deli na:

- Perfekcionista usmereni na postignuće,
- Perfekcionista usmereni na izgled,
- Perfekcionista usmereni na međuljudske odnose,
- Moralni perfekcionista,
- Perfekcionista u svim područjima života.

Perfekcionista usmereni na postignuće vrednuju sebe isključivo prema uspehu, pri neuspehu se osećaju depresivno i anksiozno. Cilj im je uspeh u poslu ili na studijama, ali ih odlikuje stalna zabrinutost i upravo ta zabrinutost potencira neuspeh. Perfekcionista usmereni na izgled vrednuju sebe isključivo prema izgledu, puno vremena i novca troše na odabir odeće, frizure i šminke. Cilj im je da ostave dobar utisak savršenim izgledom i pod snažnim su uticajem medija. Perfekcionista

usmereni na međuljudske odnose imaju stroga pravila ponašanja kako bi se održao dobar odnos sa drugim ljudima. Oni očekuju od drugih ljudi isto što i od sebe i skloni su izbegavanju drugih ljudi kako ne bi otkrili njihovu nesavršenost. Moralni perfekcionista imaju stroga pravila ponašanja usmerena na šta je dobro a šta ne. Perfekcionista u svim područjima života sebi postavljaju visoke standarde, važno im je postignuće, izgled i moralnost i sve moraju imati pod kontrolom.

Jednodimenzionalni konstrukt čiji je predstavnik Dejvid Brns (David Burns) potiče od shvatanja da perfekcionista može postojati samo u negativnom smislu ili nije perfekcionista i, prema tome, razlikuje perfekcionista i ljude koji teže izvrsnosti. Razlike ove dve dimenzije predstavljene su u Tabeli 1.

Perfekcionista	Ljudi koji teže izvrsnosti
Idealista	Realista
Teži nemogućem	Teži dostiznom
Boji se neuspeha	Očekuje uspeh
Usmeren na product	Usmeren na proces
Mora biti najbolji	Želi dati sve od sebe
Mrzi kritiku	Prihvata kritike
Muči se s pogreškama	Uči iz pogrešaka
Vednuje sebe s obzirom na postignuće	Prihvata sebe onakvim kakav jeste

Tabela 1. Razlika između perfekcionista i ljudi koji teže izvrsnosti

Višedimenzionalni pristup predstavlja prvi, najznačajniji istraživački napredak u području perfekcionizma. On poseduje ličnu i socijalnu dimenziju. Flett i Hjuitt (Flett i Hewitt, 1991) definišu perfekcionizam kao težnju za nepogrešivošću u svim aspektima života i bave se pitanjima: koje su to karakteristike koje poseduju perfekcionističke osobe? da li je to pozitivna ili negativna osobina čoveka? U ranijim shvatanjima na perfekcionizam se gledalo kao na osobinu koja se negativno

manifestuje na kognitivnom, emocionalnom i ponašajnom planu. Često su je poistovećivali sa psihičkim poremećajima. Mnogi naučnici su potvrdili da perfekcionistački nerealni i nedostižni ciljevi dovode do lošeg zdravlja, depresivnosti, sniženog samopoštovanja i problematičnih odnosa s ljudima. Međutim, da li perfekcionizam, kao osobina ličnosti, uvek ima negativne posledice ili možda on pomaže u postizanju što više uspeha, zadovoljstva životom i samim sobom?

Prema Hilu i saradnicima (2004), perfekcionizam se može posmatrati kroz osam dimenzija: Zabrinutost zbog greške (tendencija osobe da oseća anksioznost ili stres nakon pravljenja greške); Visoki standardi za druge (tendencija osobe da druge posmatra kao sopstvene perfekcionistačke ideale); Potreba za odobravanjem (tendencija osobe da traži potvrdu od drugih i osetljivost na kritiku); Organizacija (tendencija ka redu i urednosti); Percepcija roditeljskih očekivanja (tendencija osobe da oseća potrebu da savršeno obavi posao kako bi pridobila poverenje roditelja); Planiranje (tendencija da se unapred planiraju i razmatraju odluke); Preispitivanje ili ruminacija (tendencija da se opsesivno brine o greškama u prošlosti, manje nego o uzrocima ili budućim greškama) i Besprekornost ili težnja ka savršenosti (tendencija da se postignu savršeni rezultati i visoki standardi).

5. Problem i cilj istraživanja

Uprkos tome što postoje istraživanja koja su se bavila odnosom perfekcionizma i osobina ličnosti, kao što su: ekstraverzija, savesnost, otvorenost za nova iskustva (Bojanić, Šakan i Nedeljković, 2018), polje perfekcionizma je i dalje otvoreno za ispitivanje odnosa sa različitim psihološkim konstruktima. Stoga je predmet ovog istraživanja bio da utvrdi relaciju između asertivnosti i perfekcionizma. Opšti cilj bio je da se ispituju relacije između asertivnosti i perfekcionizma, a pored toga testirane su i polne razlike u izraženosti asertivnosti i perfekcionizma.

6. Hipoteze

H1. Postoji statistički značajna korelacija između asertivnosti i perfekcionizma (pojedinačnih aspekata i opšteg perfekcionizma).

H2. Postoji statistički značajna razlika između ispitanika muškog i ženskog pola na asertivnosti, na pojedinačnim aspektima perfekcionizma i na opštem perfekcionizmu.

H3. Postoji statistički značajna razlika između ispitanika različite starosne dobi na asertivnosti, na pojedinačnim aspektima perfekcionizma i na opštem perfekcionizmu.

7. Metod istraživanja

Instrumenti

Upitnik za merenje asertivnosti (Tovilović, Okanović i Krstić, 2009) konstruisan je od stavki koje opisuju reakcije i ponašanja tipična za (ne)ispoljavanje asertivnosti. Upitnik se sastoji od 27 ajtema. Prema skorovima ispitanika razlikuje se stepen izraženosti asertivnosti: Izrazito nisko izražena asertivnost, Nisko izražena asertivnost, Prosečno izražena asertivnost, Visoko izražena asertivost, Izrazito visoko izražena asertivnost.

Upitnik za merenje perfekcionizma (Perfectionism Inventory, PI; Hill, Huelsman, Furr, Kibler, Vicente & Kennedy, 2004). Upitnik se sastoji od 59 ajtema razvrstanih u osam dimenzija za merenje perfekcionizma: 1) Zabrinutost zbog grešaka (Concern over Mistakes), 2) Visoki standardi za druge (High Standards for Others), 3) Potreba za odobravanjem (Need for Approval), 4) Organizacija (Organization), 5) Percepcija roditeljskih očekivanja (Perceived Parental Pressure), 6) Planiranje (Planfulness), 7) Preispitivanje ili ruminacija (Rumination) i 8) Besprekornost ili težnja ka savršenosti (Striving for excellence).

Uzorak

U istraživanju je učestvovao 201 ispitanik starosti od 20 do 50 godina. Istraživanje je sprovedeno na teritoriji Republike Srbije u periodu od januara do aprila 2016. godine.

Statistička analiza

Kako bi se odgovorilo na postavljene ciljeve istraživanja, korišćene su deskriptivna i frekventna analiza, korelaciona analiza, kao i T-test za nezavisne uzorke.

8. Rezultati istraživanja

U Tabeli 2. prikazane su aritmetička sredina i standardna devijacija za dimenzije asertivnost i perfekcionizam.

	Broj ispitanika	Minimalna vrednost	Maksimalna vrednost	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
Zabrinutost zbog grešaka	195	1.00	4.50	2.38	.742
Visoki standardi za druge	192	1.29	4.71	2.87	.681
Potreba za odobravanjem	190	1.00	4.63	2.58	.721
Organizacija	189	1.25	5.00	3.67	.714
Percepcija roditeljskih očekivanja	196	1.00	5.00	2.45	.995
Planiranje	193	1.29	5.00	3.53	.666
Negativan stav i razmišljanje	189	1.00	4.43	2.63	.835
Težnja ka najboljem	197	1.17	5.00	3.10	.813
Mešavina svih 8 skala perfekcionizma	201	1.63	4.17	2.87	.519
Asertivnost	201	.00	106.00	66.78	16.462
Valid N (listwise)	157				

Tabela 2. Prosečne vrednosti i raspršenja za mere perfekcionizma i asertivnosti

Na osnovu podataka iz Tabele 2. vidimo da prosečna vrednost (aritmetička sredina) za asertivnost iznosi 66,78. Što se tiče varijable *perfekcionizam*, za dimenzije: Zabrinutost zbog grešaka, Visoki standardi za druge, Potreba za odobravanjem, Organizacija, Percepcija roditeljskih očekivanja, Planiranje, Negativan stav i razmišljanje i Težnja ka najboljem, raspon se kreće od 1 do 5 a središnja vrednost iznosi 2,87. S obzirom na vrednosti aritmetičke sredine, vidimo da su dimenzije Organizacija (AS=3,67), Planiranje (AS=3,53) i težnja ka najboljem (AS=3,10) najizraženije kod ispitanika.

U Tabeli 3. prikazan je Pirsonov koeficijent korelacije kako bismo utvrdili povezanost između perfekcionizma i asertivnosti.

		Asertivnost
Zabrinutost zbog grešaka	R	-.486
	P	.000
Visoki standardi za druge	R	-.106
	P	.144
Potreba za odobravanjem	R	-.528
	P	.000
Organizacija	R	.218
	P	.003
Percepcija roditeljskih očekivanja	R	-.131
	P	.067
Planiranje	R	.017
	P	.818
Negativan stav i razmišljanje	R	-.419
	P	.000
Težnja ka najboljem	R	-.071
	P	.320
Opšti perfekcionizam	R	-.284
	P	.000

Tabela 3. Povezanost perfekcionizma i asertivnosti

U Tabeli 3. vidimo da Zabrinutost zbog grešaka, kao jedna od dimenzija perfekcionizma, negativno korelira sa asertivnošću. Vrednost koeficijenta korelacije od 0 do -1 označava negativnu korelaciju, odnosno porast vrednosti jedne varijable a pad vrednosti druge varijable. To znači da s porastom zabrinutosti zbog grešaka opada stepen izraženosti asertivnosti ili obrnuto. Na uzorku ispitanika povezanost između zabrinutosti zbog grešaka i asertivnosti je statistički značajna ($r=-.486$ $p<.05$). Potreba za odobravanjem, takođe, negativno korelira sa asertivnošću, što znači da ukoliko je asertivnost izraženija potreba za odobravanjem opada. Povezanost između potrebe za odobravanjem i asertivnosti je statistički značajna ($r=-.528$, $p<.05$).

Kada je reč o narednoj dimenziji perfekcionizma – Negativan stav i razmišljanje, rezultati govore da što imamo negativniji stav i razmišljanje stepen asertivnosti opada. Povezanost ova dva konstrukta je statistički značajna ($r=-.419$, $p<.05$).

Sledeće što možemo primetiti jeste da Organizacija i asertivnost pozitivno koreliraju, što znači da što je osoba organizovanija to je i asertivnija. Povezanost između organizacije i asertivnosti je statistički značajna ($r=.218$, $p<.05$).

Opšti perfekcionizam, odnosno mešavina osam skala perfekcionizma u korelaciji je sa asertivnošću. Korelacija ide u negativnom smeru, što znači porast vrednosti jedne varijable a pad vrednosti druge varijable. Povezanost između perfekcionizma i asertivnosti je statistički značajna ($r=-.284$, $p<.05$).

Kako bismo utvrdili da li postoje statistički značajne razlike, s obzirom na pol u odnosu na asertivnost i perfekcionizam, koristili smo T-test za nezavisne uzorke. Prikaz ovih rezultata nalazi se u tabelama 4 i 5.

	Pol	Broj ispitanika	Aritmetička sredina	Standardna devijacija
Zabrinutost zbog grešaka	Muški	52	2.60	.815
	Ženski	139	2.30	.704
Visoki standardi za druge	Muški	53	2.88	.768
	Ženski	135	2.87	.643
Potreba za odobravanjem	Muški	53	2.68	.783
	Ženski	133	2.55	.700
Organizacija	Muški	55	3.43	.812
	Ženski	130	3.80	.613
Percepcija roditeljskih očekivanja	Muški	55	2.47	.929
	Ženski	137	2.47	1.02
Planiranje	Muški	53	3.45	.729
	Ženski	136	3.56	.631
Negativan stav i razmišljanje	Muški	54	2.78	.862

	Ženski	131	2.58	.823
Težnja ka najboljem	Muški	56	3.16	.872
	Ženski	137	3.10	.783
Opšti perfekcionizam	Muški	57	2.89	.581
	Ženski	140	2.88	.487
Asertivnost	Muški	57	64.22	17.454
	Ženski	140	68.16	15.942

Tabela 4. Deskriptivna analiza podataka za varijable perfekcionizam i asertivnost kod muških i ženskih ispitanika

Na osnovu Tabele 4. razmatraćemo i analizirati rezultate deskriptivne analize za varijable perfekcionizam i asertivnost kod muških i ženskih ispitanika. Na osnovu dobijenih podataka vidimo da je dimenzija Zabrinutost zbog grešaka izraženija kod muških ispitanika ($AS=2,60$), dok je kod ispitanica nešto manje izražena ($AS=2,30$). Kada su u pitanju Visoki standardi za druge, možemo primetiti neznatnu razliku između muških i ženskih ispitanika ($AS=2,88$; $AS=2,87$). Potreba za odobravanjem zastupljenija je kod muških ispitanika ($AS=2,68$). Pokazalo se da su ispitanice sklonije organizovanju ($AS=3,80$). Kada je u pitanju Percepcija roditeljskih očekivanja pokazalo se da je podjednako zastupljena i kod muških i kod ženskih ispitanika ($AS=2,47$). Planiranje je zastupljenije kod ispitanica ($AS=3,56$). Negativan stav i razmišljanje je dimenzija koja je izraženija kod muških ispitanika ($AS=2,78$). Kod muških ispitanika je, takođe, izraženija težnja ka najboljem ($AS=3,16$), ali iza njih ne zaostaju mnogo ni ženski ispitanici ($AS=3,10$).

Na poslednjoj dimenziji, koja sadrži mešavinu svih osam skala, vidimo da postoji izuzetno mala razlika u odnosu na pol ispitanika

(muški ispitanici AS=2,89; ženski ispitanici AS=2,88). Iz toga proističe da je perfekcionizam izraženiji kod muškog pola.

Kada posmatramo asertivnost u odnosu na pol ispitanika vidimo da je ona izraženija kod ženskih ispitanika (AS=68,16) nego kod muških (AS=64,22).

	t	P
Zabrinutost zbog grešaka	2.465	.015
Visoki standardi za druge	.115	.908
Potreba za odobravanjem	1.087	.279
Organizacija	-3.441	.001
Percepcija roditeljskih očekivanja	.026	.979
Planiranje	-1.089	.277
Negativan stav i razmišljanje	1.525	.129
Težnja ka najboljem	.502	.616
Opšti perfekcionizam	.180	.857
Asertivnost	-1.528	.128

Tabela 5. Značajnost razlika u prosečnoj izraženosti pojedinih dimenzija perfekcionizma i asertivnosti kod muških i ženskih ispitanika

Iz Tabele 5. vidimo da postoji statistički značajna razlika između muških i ženskih ispitanika na dimenziji Zabrinutost zbog grešaka ($t=2.47$, $p<.05$). Ova dimenzija izraženija je kod muških ispitanika ($AS=2,60$), što znači da su muškarci zabrinutiji zbog grešaka od žena. Takođe, sledeća dimenzija koja je statistički značajna u odnosu na pol jeste Organizacija ($t=3.44$, $p<.01$). Ona je izraženija kod ispitanika ženskog pola ($AS=3,80$) iz čega proizilazi da su žene sklonije organizaciji od muškaraca. Kada je reč o asertivnosti, ona je izraženija kod ispitanica, ali ta razlika nije statistički značajna.

9. Diskusija i zaključak

Cilj ovog rada bio je da se ispituju relacije između asertivnosti i perfekcionizma. Pored glavnog cilja, ovaj rad bavio se i polnim razlikama u odnosu na asertivnost i perfekcionizam.

Kako bismo izračunali povezanost varijabli, koristili smo Pearsonov koeficijent korelacije. Opšti perfekcionizam, odnosno mešavina osam skala perfekcionizma u korelaciji su sa asertivnošću. Korelacija ide u negativnom smeru, pri čemu vidimo da ukoliko raste perfekcionizam stepen izraženosti asertivnosti opada i obrnuto – ukoliko je stepen asertivnosti visoko izražen, perfekcionizam će biti slabije izražen. Kada pristupa nekom poslu, perfekcionista ne može da odredi prioritete, da zaključi šta je važno a šta je manje važno, bitno mu je da odradi sve najbolje moguće. Asertivne osobe su, s druge strane, svesne vremena i prioriteta, znaju da razlikuju bitno od nebitnog, uzimaju u obzir svoje vreme i svoja osećanja a isto tako uvažavaju i sagovornikova. Ako asertivne osobe znaju da imaju rok za izradu nekog zadatka, trudiće se da ispoštuju taj rok, dok će perfekcionista raditi na zadatku dok god on ne bude savršen, najbolji mogući, čak i ako to znači da ga neće uraditi u datom roku. Iz ovoga možemo zaključiti zašto su asertivnost i perfekcionizam u negativnoj korelaciji i zašto opada stepen izraženosti asertivnosti ukoliko raste stepen perfekcionizma.

Kada je reč o dimenzijama perfekcionizma, kao što su: Zabrinutost zbog grešaka, Potreba za odobravanjem i Negativan stav i razmišljanje, vidimo da one negativno koreliraju sa asertivnošću, što dalje navodi na to da je kod osoba koje su zabrinutije zbog grešaka, onih koji-

ma je potrebno odobravanje, kao i onih koje imaju negativan stav i razmišljanje, stepen asertivnosti niži. Osobe koje su asertivne naučile su da se ne boje grešaka, da su one sastavni deo života i lako ih priznaju. Ovim izrazom se označava spremnost osobe da potvrdi, odbrani ili zaštiti svoje pravo, insistira na sopstvenim pravima, izrazi nešto samopouzdanost, samouvereno i sigurno; asertivne osobe često imaju realan pogled na situaciju, sagledavaju je iz svog ugla, ali i iz ugla svog sagovornika, kako bi se smanjila opasnost od pogrešnog shvatanja situacije. Međutim, jedna od dimenzija perfekcionizma – Organizacija, pozitivno korelira sa asertivnošću, što znači da osobe koje su sklonije organizaciji imaju izraženiji stepen asertivnosti. Upravo ono što smo rekli – asertivne osobe znaju da odrede prioritete, razlikuju bitno od nebitnog i umeju da se organizuju kako bi što bolje upravljale svojim vremenom.

Da bismo utvrdili da li postoje statistički značajne razlike zavisno od pola a u odnosu na ova dva konstrukta, koristili smo studentov T-test za nezavisne uzorke. Dobijeni rezultati govore da postoji statistički značajna razlika između muških i ženskih ispitanika na dimenziji Zabrinutost zbog grešaka. Ova dimenzija je izraženija kod muških ispitanika, što znači da su muškarci, za razliku od žena, zabrinutiji zbog grešaka. Ovakav rezultat možemo pripisati kulturološkim faktorima gde se od muškaraca uvek očekuje da budu uspešni, postižu rezultate u karijeri i ne prave greške. Sledeća dimenzija koja je statistički značajna u odnosu na pol jeste Organizacija. Ona je izraženija kod ispitanika ženskog pola iz čega proizilazi da su žene sklonije organizaciji od muškaraca. Možemo reći da ženama nije strano organizovanje budući da upravljaju vremenom, zaokupljene su mnogim stvarima počevši od porodice, dece, sve do posla i karijere. Kada je u pitanju mešavina svih osam dimenzija, odnosno opšti perfekcionizam, zaključujemo da je on izraženiji kod muških ispitanika, ali ta razlika u izraženosti nije statistički značajna. Kada je reč o asertivnosti, možemo reći da je ona izraženija kod ispitanica, ali ta razlika nije statistički značajna.

Na osnovu rezultata, može se zaključiti da su pojedinci koji imaju viši skor na perfekcionizmu manje asertivni. Međutim, tu negativnu povezanost grade one dimenzije perfekcionizma koje podrazumevaju strah od greške, pesimističan pogled na svet, odnosno one koje su zasnovane na anksioznosti. Osobe koje se plaše greške i osude nemaju

dovoljno hrabrosti da se zauzmu za sebe i svoja prava, što je u većoj meri odlika muškaraca. S druge strane, oni koji insistiraju na redu i disciplini su u većoj meri asertivni, što je više odlika žena.

Literatura

- Alinčić, M. (2013). Osobine ličnosti i asertivnost kao prediktori samopoštovanja i socijalne anksioznosti. *Primenjena psihologija*, 6(2), 139–154.
- Bojanić, Ž. (2010). *Osnove komunikologije: Veštine poslovnog komuniciranja*. Novi Sad: Prometej.
- Bojanić, Ž., Šakan D., Nedeljković, J. (2018). Personality traits as predictors of perfectionism. *Facta universitatis, Series: Physical education and sport*, Vol 16, No 1, pp. 57–71.
- Burns, D. (1980). The perfectionist's script for self-defeat. *Psychology Today*, 14(11), 34–51.
- Bruch, M. A., Kafflowitz, N. G., & Berger, P. (1988). Self-schema for assertiveness: Extending the validity of the self-schema construct. *Journal of Research in Personality*, 22, 424–444.
- Field, M. (2004). *Živjeti bez nasilja*. Zagreb: Naklada Kosinj.
- Flett, G. L., Hewitt, P. L., Blankstein, K. R., & O'Brien, S. (1991). Perfectionism and learned resourcefulness in depression and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 12(1), 61–68. PA.
- Hill, R. W., Huelsman, T. J., Furr, R. M., Kibler, J., Vicente, B. B., & Kennedy, C. (2004). A new measure of perfectionism: The perfectionism inventory. *Journal of Personality Assessment*, 82(1), 80–91.
- Lange, A.J., Jakobowski, P. (1976). *Responsible assertive behavior: cognitive/behavioral procedures for trainers*. Champaign: Research Press.
- Slaney, R. B., Rice, K. G., & Ashby, J. S. (2002). A programmatic approach to measuring perfectionism: The Almost Perfect Scales. In G. L. Flett & P. L. Hewitt (Eds.), *Perfectionism: Theory, research, and treatment* (pp. 63–88). Washington, DC, US: American Psychological Association.
- Stoeber, J., & Stoeber, F. S. (2009). Domains of perfectionism: Prevalence and relationships with perfectionism, gender, age, and satisfaction with life. *Personality and Individual Differences*, 46, 530–535.
- Stoeber, J., & Childs, J. H. (2010). The assessment of self-oriented perfectionism: The assessment of self-oriented perfectionism scale. *Journal of Personality assessment*, 92(6), 577–585.
- Tovilović, S. (2005). Asertivni trening – efekti tretmana, održivost promena i udeo terapeuta u terapijskom ishodu. *Psihologija*, 38(1), 35–54.
- Vagos, P., & Pereira, A. (2010). A Proposal for Evaluating Cognition in Assertiveness. *Psychological Assessment*, 22, 657–665.
- Zarevski, P. & Mamula, M. (1998). *Pobijedite sramežljivost: a djecu cijepite protiv nje*. Jastrebarsko: Naklada Slap.